

# Proč je televize tak úspěšná v propagandě?

- CZ24 News | 21. února 2022

Našel jsem velice zajímavý článek o propagandě, televizi, postmodernismu a souvisejících věcech. Omlouvám se za chyby v překladu a rozsah, ale informaci považuji za velmi důležitou.

## **Západní ideologie - postmodernismus**

Všechno to začalo v XVIII století – století materialismu, kdy se začal formovat nový filozofický a vědecký světonázor. Jeho jádrem byla víra v možnost lidské mysli jednou provždy poznat svět jako celek, jako jediný systém, podléhající určitým objektivním zákonitostem. Tento světonázor, který se později začal nazývat modernismus, ve svých teoretických konstrukcích vycházel z toho, že člověku je k dispozici nejen nějaké absolutní poznání, ale také schopnost jej převést do reality. Navíc po odhalení základních zákonů přírody a společnosti bude mít právo reorganizovat svět podle vlastního uvážení.

Zároveň bylo formulováno nové kritérium, čemu se má naslouchat a čemu ne, komu věřit a komu ne. Od této chvíle by měly být uznány za pravdivé pouze logicky prokázané poznatky, založené na spolehlivých faktech. Tento přístup, který vrhá nevysvětlené přírodní jevy za hranice vědeckých zájmů, stále vládne v ortodoxní vědě.

V 19. století anglický psycholog Francis Galton (Galton, 1822-1911), bratranec Darwina a zakladatel testovacího přístupu, snil o tom, že „vytlačení církevníků z nejvyšších postavení společenské hierarchie by bylo možné vytvořit jakési vědecké kněžství v celém království.“ Jeho sny se bohužel splnily. Velmi brzy se profesionální komunikace vědců zredukovala na rituály založené na shodě myšlenek této vědecké školy. Uznání toho či onoho objevu začalo záviset pouze na vědcově příslušnosti ke kmeni fyziků, historiků nebo lingvistů. Důkazy a argumentace byly zredukovány na odkazy na díla kanonizovaných otců této vědy. Jak řekl Yu.M. Lotman (1922-1993): *„Pravda byla nalezena a kněží ji hlídají!“*

Dodejme k tomu, že ve vědě vládl mechanismus – reprezentace jakékoli reality jako stroje. Jak řekl Leibniz (1646-1716), který do značné míry předjímal principy moderní matematické logiky, *„procesy v těle člověka a každé živé bytosti jsou stejně mechanické jako procesy v hodinách“*. Všechno, včetně společnosti, musí být modelováno podle stroje. Člověk je pouze jednou ze surovin, které je nutné cíleně zpracovávat, aby se daly co nejlépe využít.

Jak se již nejednou stalo, fungovala zásada: *„Chceš-li zničit myšlenku, doved' ji do bodu absurdity.“* Podstatou vědecké metody bylo modelování, při kterém vědec, aby poznal nějakou část reality, odřezává jako „nadbytečné“ vše, co mu nezapadá do konceptu. Nahrazení složitých jevů modernismem s jejich primitivními modely, mechanistický přístup k člověku a světu a nakonec i vznik kasty pravověrného vědeckého kněžství přirozeně vzbuzovaly a vzbuzují v určité části společnosti vnitřní protesty. Právě na této půdě vzkvétal postmodernismus – protestní ideologie, která nepřijímá převládající představy o světě a člověku.

Postmodernismus se brzy stal módou. Tento poněkud uhrančivý termín se začal používat téměř ve všech oblastech činnosti: v umění, filozofii, vědě, politice, architektuře... Co se ale skrývá za tímto chytlavým slovem?

Ukázalo se, že v naší době neexistuje vágnější pojem než postmoderna. Dokonce i ti, kteří jsou do tohoto termínu zamilovaní, pravděpodobně nebudou schopni skutečně vysvětlit jeho význam. Každý se mu snaží dát význam, který je pro něj vhodný.

## Co je tedy dnešní postmodernismus?

Dnešní postmoderna je dost vadný světový pohled, pro který je jednotný a celistvý svět prostě „neúnosný“. Proto ho rozkládá na nekonečné fragmenty, zbavuje myšlení jemu známé logiky. Paradoxně postmodernisté odsouzením vědy za „úžce specializovanou“ došli ke stejnému závěru. Jak se říká, protiklady splývají. Místo holistického pohledu na jevy má postmoderna pouze soubor fragmentárních „pohledů zevnitř“: mikropolitiku, mikroekonomii, soukromé mikrovědy a fragmentární diskurzy („discourse“ – z francouzského diskur – „řeč“ – oblíbený termín postmodernistů, což ve skutečnosti znamená „rozhovor o“ a vede, vědomě či nevědomě, ke klábosení o důležitých tématech).

Neschopnost celostně vnímat svět, roztržštěnost, rozmazávání celistvé reality, dekonstruktivismus je hlavním rysem postmoderny.

Z toho přirozeně plyne jeho druhý charakteristický rys – strach z jistoty a řádu, uctívání chaosu. Postmodernisté odmítají dimenze, které světu vnucuje věda, odmítají také řád a upřednostňují před ním chaos. Svět je pro ně jen chaotickou souhrou šancí.

Třetím charakteristickým rysem postmoderny, respektive jejího principu, je ambivalence pravdy. Postmodernismus protestuje proti systému a harmonii ve světě a tvrdí, že jakékoli rozdělení existuje pouze v lidské mysli. Pro tuto filozofii neexistuje ani dobro, ani zlo; ani pravda, ani lež; ani krásný, ani ošklivý; ani normální, ani abnormální; žádný ideál, žádný úspěch – žádné body podpory! Postmodernista nehledá pravdu a neklade si takový cíl. Jak hlásal J. Goebbels (1897-1945), „*nic nedává smysl – ani dobro, ani zlo, ani čas, ani prostor, ve kterém to, co jiní lidé nazývají úspěchem, již nemůže sloužit jako měřítko*“.

Taková propaganda už u nás přinesla své ovoce. Rozhlédnete se a znovu se vám vybaví Puškin:

*A lhostejní ve svých projevech  
Dobro a zlo, vše se stalo stínem,  
Všechno bylo opovržením hodné...*

Práce se provádí nenápadně – počínaje dětstvím. Jen jeden z nejnovějších příkladů. Onehdy byl na kanálu Kultura pro děti promítán dokument BBC o chuligánech ve světě zvířat. Ukazují různé živé tvory, kteří se chovají neslušně. Ptáci ničí hnízda soupeřů nebo z nich kradou předměty, které se jim líbí. Sloni, kteří pro zábavu lámou stromy. Agresivní opice útočí na lidi a berou jim věci a jídlo atd. A co myslíte, jakou otázkou tento film určený dětem končí? Nebudete tomu věřit: „*Kluci, který z těchto chuligánů se vám líbil nejvíc?*“. Takže i pomocí naučných filmů je do mysli mladých lidí vnášen určitý, v tomto případě dost bestiální, hodnotový systém...

Postmodernistovi není nic svaté! Odmítá minulé výdobytky, popírá význam všeho, co bylo před ním stvořeno, vědomě pěstuje erozi takových tradičních pojmů, jako je národ, stát, humanismus, historie...

Postmodernismus má přirozeně také oblíbené způsoby vyjadřování. Pozorný divák je velmi dobře zná.

Za prvé je to zanedbávání pravdy pro zábavu. Pro postmodernismus není důležitý význam, ale styl mluvy. „Jak“ je nepoměrně důležitější než „co“ a „proč“. Nejsou důležité myšlenky a účel vyprávění, ale jeho zábavný způsob podání. Pro jejich dobro lze pravdu bezpečně ignorovat.

Za druhé je to kaleidoskopická struktura. Postmoderna se rozkládá, rozmazává svět do nekonečných kaleidoskopických střípků. V tomto zmatku, „skládce projevů“ není možné identifikovat ani logické

priority, ani společné linie či myšlenky. Výsledek je logický: zbavením vědomí obvyklé logiky se postmodernismus nerozšíří, ale pouze dezorientuje.

Třetím rysem postmodernismu je neostrost, nelogičnost, mnohomluvnost, falešná hloubka, nekonečná objasňování a odbočky a záměrná obsahová složitost. Pseudohluboké, obsáhlé úvahy o nejnepatrnějších příležitostech nejenže téma neobjasňují, ale naopak jej činí ještě neurčitějším, nejistějším. Myšlenka nejde do hloubky předmětu, zanechaný problém není vyřešen, ale povrchně rozmáznut. Někdy se zapomíná, kvůli čemu byl celý rozhovor zahájen.

Čtvrtá, bez ohledu na to, jak nečekaně to pro někoho může znít, je všeprostupující ironie, výsměch a parodie reality. Touhou není být, ale zdát se. A není náhoda, že parodisté a podvodníci dnes zaplavili všechny sféry života: nejrůznější „zkreslující zrcadla“ v televizi, soutěže dvojic, falešná ocenění a stejně falešné generálské hodnosti, falešné diplomy a akademické tituly, mýtické akademie s akademiky i bez vyšších vzdělání atd. mimikry. Vše je vysvětleno jednoduše: psychologové vědí, že se takto obvykle maskuje úzkost a bezmoc, nedostatek nezávislosti myšlení, nekonečné plavání na vlnách pochybností, hluboký strach z reality. Francouzský filozof Henri Bergson (1859-1941) věřil, že tam, kde je smích, nejsou žádné silné emoce, a pokud je smích tak či onak přítomen všude, znamená to, že člověk již není vážně přítomen ani ve svém vlastním bytí.

Postmodernismus má i další charakteristické rysy. To je puntičkářství a pseudotvůrčí činnost a touha manipulovat vědomím a zesílená propaganda individualismu. Jak přiznal jeden z přívrženců postmoderny, *„největším úspěchem manipulace je úspěšné využití filozofie individualismu... Na tomto základu stojí celá konstrukce manipulace“*.

Další ideolog postmoderny, Antonio Gramsci (1891-1937), který vytvořil novou teorii revoluce, učil, že je třeba jednat nikoli na čele, bouřit se do základů společnosti, ale přes nadstavbu – s pomocí intelektuálů, spáchání „molekulární agrese“ do vědomí a zničení „kulturního jádra“ společnosti. *„Vyvedte lidi z míry, podlomte jejich kulturní opory a máte je jak na talíři; přerozděluje si majetek a moc, jak chcete.“*

Důležitým úkolem manipulace je zničení psychické obrany člověka, jeho schopnosti kriticky vnímat informace. A televize v tom hraje zvláštní roli.

### **Televize je kanál pro šíření postmoderní ideologie**

Nejprve ale o jednom demonstrativním experimentu.

Není to tak dávno, co významný anglický politický komentátor Robin Day na objednávku BBC připravil dvě verze projevu na stejné téma. Jedna možnost byla od začátku do konce nepravdivá, druhá byla pravdivá. Obě verze byly otištěny v novinách, vysílány v rádiu a uvedeny v televizi. Čtenáři, rozhlasoví posluchači a televizní diváci byli požádáni, aby odpověděli, kterou možnost považují za pravdivou. Odpovědělo téměř 32 tisíc lidí – na takovou studii je to obrovské číslo. A co se stalo? Mezi posluchači rádia vědomě (tj. nehádajícím) rozeznalo pravdu **46,6 %**, tedy téměř polovina. Mezi čtenáři novin jich bylo o něco méně – **28 %**, ale stále téměř třetina. Nejzajímavější to ale bylo s diváky. Pouze **3,6 %** z nich vědomě rozeznalo pravdu. Méně než čtyři procenta! Závěr, ke kterému vědci dospěli, byl jednoznačný: televize je ze své podstaty taková, že pravda a lež v jejích sděleních jsou téměř k nerozeznání. Jak řekl projektový manažer, *„zkušený lhář ví, že se má partnerovi podívat do očí“*<sup>1</sup>.

Proč se televize ukázala být mnohem účinnějším prostředkem sugesce a manipulace vědomí než tisk a rozhlas? Kde vzal tu úžasnou schopnost stírat rozdíl mezi pravdou a lží? Proč má televize skutečně anomální sílu sugesce? Proč ani nehorázná lež prezentovaná přes televizní obrazovku nespustí v divákovi automatický poplach? Jak je vypnutá jeho psychologická obrana?

Odborníci už dávno došli k závěru: hlavním tajemstvím televize je, že mnohonásobně znásobuje sílu komiksového principu. Co je podstatou tohoto principu?

Komiksy, tyto krátké, zjednodušené texty, jejichž každý kousek je ilustrován, se ukázaly jako důmyslný způsob, jak sdělit poselství lidem, kteří nejsou zvyklí číst. Jakýkoli, nejprimitivnější text lze snadno spolknout, pokud je doprovázen stejně primitivními kresbami. Ilustrace zpřístupňují knihu i dítěti či teenagerovi, který ji „bez obrázků“ nezvládne. To však platí pro každého člověka, včetně vědce. Díky grafům a grafům je jakýkoli vědecký článek zajímavější a srozumitelnější.

Těmito otázkami se vážně zabývala Třetí říše. Již tehdy se ukázalo, že obvykle je člověk schopen efektivně ovládat, „filtrovat“ pouze ty zprávy, které přijímá pouze jedním z kanálů vnímání – zvukovým, vizuálním, čichovým, hmatovým... Ukázalo se také, že spojení i dvou kanálů ničí „filtry“ a prudce zvyšuje efektivitu zavádění informací do vědomí a podvědomí. Bylo přijato spojení slova s vizuálním obrazem. Komiks se stal prvním silným žánrem, který formoval vědomí „mas“.

Propagandistická mašinérie Goebbelse zvláště hojně využívala principu komiksu v letácích a filmové propagandě k indoktrinaci místního obyvatelstva na okupovaných územích.

Po válce byly výsledky výzkumů psychologů a propagandistů Třetí říše pečlivě studovány západními ideologiemi. Ukázalo se, že přidání i malé části uměleckých vizuálních znaků do textu prudce snižuje práh úsilí potřebného k vnímání sdělení. Ukázalo se také, že současná expozice prostřednictvím různých kanálů vnímání je schopna udržet zájem a pozornost člověka po dlouhou dobu. Masové publikum sleduje televizi stejným způsobem, jako by se dívalo oknem vlakového vagónu nebo do prosklených dveří pračky na prádlo převalující se v bubnu. Tady blikala červená, ale tady je modrá...

Dnes se všude používá „princip komiksu“. Je zvláště účinný při snižování kritické nálady obyvatelstva. Opakovaně se potvrzuje, že pokud je vyprávění dáno na pozadí snímků „ze scény“ (nebo údajně „ze scény“), bude sdělení ve většině případů vnímáno jako zjevná pravda. Bylo také poznamenáno, že divákovy kritické porozumění textu je značně ztíženo zajímavou videosekvencí, zvláště pokud tato nemá s textem žádnou souvislost. Někdy (možná pro otestování hlouposti diváka nebo pro nějaký jiný účel) televizní lidé na pozadí zpráv zobrazují na obrazovce naprosto neadekvátní scény – nějaké ulice, výlohy, davy přihlížejících, zvířata...

Televize má ještě jednu velmi důležitou vlastnost – „uspávací efekt“. Kombinace vizuálních obrazů, textu, hudby a domácího prostředí uvolňuje mozek, přizpůsobuje se pasivitě vnímání. Významný americký specialista v této oblasti technologii vysvětluje: *„Televize vás neotravuje, nenutí vás reagovat, ale prostě vás zbaví potřeby projevovat alespoň nějakou duševní aktivitu. Váš mozek pracuje nezávisle směrem.“*

Dnešní televize je zvláštní sociální institucí zabývající se intelektuální manipulací. Programování lidského chování spočívá především ve vytváření fiktivní reality. Charakteristické je uznání známého amerického producenta politických televizních pořadů D. Hewitta: *„Zprávy neuvádíme – děláme je; pravdu nevysíláme – my ji tvoříme!“*

Mnozí si pravděpodobně všimli skutečnosti, že ve zpravodajských pořadech jsou aktuální zprávy „z horkých míst“ často doprovázeny archivními videy z doby před mnoha lety. A to není vždy způsobeno nedostatkem potřebných záběrů. Jednoduše nedokážou v divákovi vyvolat požadovanou reakci.

Svět fantazie se mísí se světem skutečnosti. To, co se vysílá z televizní obrazovky, se pro mnoho lidí stává synonymem reality. Speciální studie v USA ukázaly, že stále větší počet lidí, zejména dětí a dospívajících, již není schopen rozlišovat mezi televizní fikcí a skutečným životem.

Metody manipulace s vědomím diváka v TV jsou již natolik zažitá, že bych se divil, kdyby na tuto problematiku (samozřejmě pro úzký okruh lidí) neexistovaly speciální učební pomůcky. V šikovných

rukou vám televize umožňuje vytvořit požadovaný obraz předmětu, a to i naživo. Francouzská televizní novinářka učí: *„Při rozhovoru umístěte člověka tak, aby se na něj kamera dívala zespodu, a on okamžitě zaujme arogantní, nafoukaný pohled. Upravte záběry, jak uznáte za vhodné, zde trochu ustrhnete, tam trochu přidejte, podle toho komentujte... a milionům lidí můžete cokoliv dokázat.“*

Zvláště velký skok v technologii manipulace s vědomím diváků byl učiněn v zahraničí. Západní myslitelé, kteří jsou tím znepokojeni, otevřeně prohlašují, že malá profesionální skupina televizních lidí se již proměnila ve zvláštní panství, jakousi zvláštní službu, která vede válku proti vědomí a myšlení celé masy svých krajanů.

Předpokládají, že nejjednodušší způsob, jak zaujmout diváka, je apelovat na skryté, potlačované, nezdravé pudy a touhy, které se uhnízdí v podvědomí. Pokud se tyto touhy zahrnou příliš hluboko, musí být divák nejprve zkorumpován, uměle vystupňovat nezdravý zájem.

A prosadili se. Dnešní televizní produkce se stala jakousi duchovní drogou. Závislost lidí na televizi je už tak velká, že divák částečně ztratil svobodnou vůli. U obrazovky tráví mnohem více času, než potřebuje k získávání informací nebo zábavy.

Jakákoli debata v televizi se stává divadlem s dobrým vedením. Pozvaní konzultanti obecně nemusí mít své vlastní vášně. Znam případ, kdy byla známá politická osobnost, která doslova neschází z televizních obrazovek, pozvána k debatě o jednom důležitém tématu. Před přestupem se cynicky a se vši vážností zeptal ředitele, jaký postoj má zaujmout – „pro“ nebo „proti“: *„Jsem připraven hájit jakýkoli.“* Takovéto „aktuální“ pořady jsou typickým příkladem manipulace s myslí diváků.

Zvláštní roli hraje reklama. Jejím hlavním úkolem je vytvořit návykový virtuální, imaginární svět vybudovaný podle „projektu zákazníka“.

Reklama má ale jiné úkoly, zejména ty, které se nepropagují. Nepravděpodobně jasné reklamní obrázky jsou tedy naopak navrženy tak, aby připravily půdu pro vnímání myšlenek zakotvených v méně barvitých a zdánlivě netečných politických zprávách. Dalším skrytým úkolem reklamy je neutralizace duchovních sdělení. Jak psychologové prokázali, reklama tím, že trhá látku celistvého uměleckého díla (například filmu), prudce snižuje blahodárný účinek na lidské vědomí. Desetiletá studie dospívajících ve věku 10 až 14 let, kterou organizovala nadace Carnegie Endowment, zjistila, že i „pasivní přemýšlení o reklamě omezuje kritické myšlení dospívajících a stimuluje jejich agresivní chování“.

Pro profesionály je to dnes zřejmé: TV se stala mocnou destruktivní silou. Ničením kulturních základů se intenzivně narušuje duchovní ochrana člověka a tímto porušením lze zavést různé postoje.

Sociologové nezávislí na televizi dnes došli k nečekanému závěru: pod heslem „hypotézy katarze“ v ní média západní společnosti za nějakým účelem záměrně formují „kulturu násilí“. Zločiny, katastrofy, krvavé a kruté scény – to je to, čím tisk a televize denně krmí veřejnost. Role násilí v životě je přitom záměrně zveličována. V životě je mnohem méně násilí, než by si člověk mohl při sledování televizních pořadů představit.

Televizní teoretici hlásají násilí jako systém a snaží se ho prezentovat jako účinný prostředek k řešení životních problémů: říkají, že kultura násilí v televizi „nahrazuje realitu násilí“. Ve skutečnosti, psychologové říkají, kultura násilí nejen nenahrazuje, ale legitimizuje jeho realitu. Pro značnou část populace činí z kriminálního násilí oprávněný způsob života. Televize se totiž stala nejmocnějším „generátorem“ násilí, které se aktivně přenáší z obrazovky do reálného života. V 80. letech ve Spojených státech tehdy 63 % odsouzených uvedlo, že se dopustili trestného činu

napodobováním televizních hrdinů, a 22 % převzalo samotnou „techniku zločinu“ z televizního přenosu <sup>2</sup>.

### **To, co se dnes děje v médiích, není náhoda.**

*„Posláním Ameriky je vulgarizovat vesmír.“  
Charles Dickens (1812-1870)*

Na Západě jsou pečlivě studovány všechny aspekty související s vlivem médií a zejména TV na psychiku lidí. Zajímavá studie financovaná americkou National Science Foundation byla provedena koncem 60. let v šesti zemích světa – „Comparative Research in Education of Children“. Na pozadí vysoké agresivity dětí ve Spojených státech byli psychologové zasaženi nedostatkem agresivity mezi sovětskými dětmi. Došli k závěru, že k této situaci přispívá zvláště televize <sup>3</sup>. A vyvodili patřičné závěry. Zřejmě doporučení psychologů zohlednili politologové, když nám vnutili západní model médií. Vidíme výsledky. Pokud před třiceti lety mohla matka klidně vypustit malé dítě samotné na ulici, dnes...

To vše se dělá záměrně. Důkaz? Prosím. Západní televizní elita, jak sama přiznává, neumožňuje svým dětem a vnoučatům sledovat televizi, s výjimkou velmi malého počtu klidných, slušných a vzdělávacích programů podobných těm, které byly charakteristické pro sovětskou televizi.

Jeden z otců studené války, americký ministr zahraničí John Foster Dulles (1888-1959), jednou řekl: *„Kdybych si měl vybrat pouze jeden princip zahraniční politiky a žádný jiný, zvolil bych volný tok informací jako takový.“* Poprvé byla tato doktrína předložena na mezinárodní úrovni v únoru 1945 a po válce se stala důležitou zbraní USA ve studené válce proti SSSR. Naše „perestrojka“ nejenže odstranila všechny překážky tomuto „volnému toku“, ale také mu ledabyle otevřela všechna stavidla.

Již dlouho je zjevné: ty nejzajímavější a nejlepší programy v naší televizi jdou v ten nejnevhodnější čas pro diváka. A to není náhoda. V televizi se ospravedlňují: „Musíme se bavit, prostý divák se na nic jiného dívat nechce.“ Mírně řečeno, není! A ti, kteří to říkají, jsou buď záměrně nečestní, nebo diváka neznají, nebo se řídí jen určitou jeho vrstvou – a to nejhorší. Stačí mluvit se stejným „prostým“ divákem a slyšet: „není se na co dívat“, „jsme považováni za úplné idioty“. Toto je téměř hromadné hodnocení. A není náhodné. Protože dnešní televize se vědomě či nevědomě dostala do rozporu s ruskou mentalitou a našimi tradičními hodnotami.

### **Cílem Západu je kultivace masového člověka**

V historii se tak stalo, že naší silnou stránkou byla vždy všestrannost. Možná kvůli chudobě nebo možná z nějakého jiného důvodu, jsme od nepaměti známí „velmi šikovnýma rukama“ a stejně tak „velmi šikovnými mozky“. Vždy jsme žili a bojovali proti pravidlům. Kreativní, nestandardní řešení jakýchkoli problémů: každodenních, uměleckých, technických, vojenských... – to byla vždy naše síla. V přípravě tvořivé osobnosti jsme viděli své úkoly a své vzdělání. Vždy jsme chápali, že univerzálnost a široký rozhled hrají v kreativitě rozhodující roli. Jsou zdrojem nečekaných a zajímavých asociací, které jsou zase podle psychologů klíčem k originálním kreativním řešením.

Co je nám dnes vnucováno? Západní model civilizace „mačkačů knoflíků“ s nekreativní prací, úzkou specializací, školením specialistů zvláště „na pravé tlačítko“ a zvláště – na „levé tlačítko“. Na Západě je to pochopitelné. Už dávno pochopili, že úzká specializace je velmi pohodlný způsob řízení sociálních procesů. Poptávka po úzké profesi je nízká, a to dělá pracovníka lépe ovladatelným, závislým, ne-li zotročeným.

Na Západě je vědomě a cílevědomě pěstován tzv. masový člověk – subjekt s extrémně zúženým rozhledem. O takovém masovém člověku I. Iljin píše: *„Jeho hlavním orgánem je smyslové vnímání,*

*zpracovávané plochou myslí. Nezná ducha; směje se náboženství; nevěří ve svědomí; upřímnost je pro něj „relativní pojem“. Ale věří v technologii, v sílu lži a intrik...”<sup>4</sup>*

Vkus masového člověka (a dobrý vkus vyžaduje řízené vzdělání a rozvoj) se zpočátku nevyvíjí. Je utvářen produkty masové kultury, která ho zcela kazí a vulgarizuje; Ideály a hodnoty jsou nahrazeny standardy a módou. Pseudokreativní činnost (nebo jednoduše povyk, „krysí závod“) ke změně maličností v designu, stylu oblečení, designu auta, nábytku atd. povzbuzuje lidi, aby chtěli a kupovali stále více nových věcí bez ohledu na skutečnou potřebu, aniž by se ohlíželi na skutečné možnosti neobnovitelných zdrojů přírody<sup>5</sup>.

K čemu to všechno je? Aby masový muž neanalyzoval, neuvažoval a poslušně se pohyboval směrem, který mu byl naznačen.

Vzdělávání je nahrazeno koučováním na testy. Největší duševní námahou se pro masového člověka stává volba mezi několika úhly pohledu nebo pozicemi, které jsou mu nabízeny – již zpočátku formulované (ne jím, ale pro něj).

Snaží se postavit naše vzdělání a kulturu na stejnou cestu. A výsledky už jsou. Gramotnost klesá katastrofálním tempem. Chcete-li si to ověřit, stačí si přečíst cenovky v obchodech nebo ticker v televizi. Ano, jsou tam cenovky! Vezměme si prestižní fakultu žurnalistiky Moskevské státní univerzity, kam se obvykle rekrutují ti nejgramotnější kluci. Soudě podle výsledků Jednotné státní zkoušky se na této fakultě v roce 2009 objevovali pouze gramotní studenti prvního ročníku. Na podzim 2009 byli požádáni o napsání tradičního orientačního diktátu, který měl zhodnotit jejich znalosti ruského jazyka. 3-4 lidé si s takovým diktátem většinou neporadí.

Tentokrát byly překonány všechny rekordy. 82 % studentů udělalo v průměru 24-25 chyb na jedné stránce textu! Mezi těmito gramotnými studenty mělo 15 studentů 100 bodů v testech USE. Pouze 18 % studentů udělalo na stránce textu méně než devět chyb. Někdy se prvňáčkům podařilo udělat 3-4 chyby v jednom slově. Napište toto slovo samostatně – a málokdo uhodne, o co jde. Například slovo „rytíř“ (рыца). O čem to je? Ukazuje se, že jde o sloveso „hrabat“ (рыться). Zde je ještě pár perliček studentů prvního ročníku novinového oddělení Fakulty žurnalistiky Moskevské státní univerzity: поциэнт (пациент), удастса (удастся), врачи (врачи), нез наю (не знаю), генирал, через-чюр, оррестовать<sup>6</sup>.

To je jen jeden z výsledků zavádění testového přístupu do vzdělávání. Dnes je intenzivně vysazováno doslova od školky: „Děti, vyberte si ze tří možností tu správnou.“ A podívejte se na pořady televizních pořadů, bezostyšně okopírované (tzv. „pauzovací papír“) od západních modelek. Jsou založeny na principech stejného testovacího přístupu. Náзор účastníků nikoho nezajímá. Nabízí se jim, aby si jednoduše zvolili jednu či druhou verzi odpovědi – již někým předem připravenou. Neexistuje žádná skutečná diskuse o problémech. Nahradilo ji umně nastudované představení.

### **Degradaci lze odolat**

Je možné a nutné bránit se degradaci a ochuzování tvůrčího potenciálu národa. Jsem přesvědčen, že populárně-vědecká kinematografie a zejména téma „Neznámý“ v tom může hrát vážnou roli.

Ujišťují, že populárně-vědecké filmy už nejsou žádané, zejména mezi mladými lidmi. Mohu vás ujistit: to není pravda! Dobře udělané populárně-vědecké filmy, které se zabývají „neznámým“, jsou výhrou. Už jen proto, že hádanka, záhada je pro člověka vždy atraktivní. Hypotézy vesmíru, původ člověka a lidstva, záhady ztracených civilizací, úžasné nálezy... Paranormální jevy, záhadné jevy a superschopnosti lidské psychiky, záhady zrození a smrti, anomální zóny, neidentifikované létající objekty, kryptozoologie a mnoho dalšího, co dosud nebylo v rámci existujících vědeckých teorií vysvětleno... To vše je nevyčerpatelnou zásobárnou námětů pro populárně-vědecké filmy.

Jaký význam mají filmy zaměřené na toto téma?

Za prvé jsou schopny (a měly by) probudit myšlení, rozšířit ideové obzory diváků.

Zejména obzory mladé generace.

Dříve to bylo dáno knihami. Myslím, že Jules Verne neudělal pro lidstvo o nic méně než Edison. Probudil mladé mysl, unesl, ukázal směr. Více než sedmdesát jeho vědeckých předpovědí, které vypadaly jako sci-fi, se již naplnilo. Protože lidé věděli, co mají hledat a kam se pohybovat.

Stejným směrem pracovali i sovětská filmaři, i když v drsných podmínkách tematické cenzury. Tsentrnauchfilm, Leningradská, Kyjevská studia populárně-vědeckých filmů... Vynikající zpravodajský film pro děti „Chci vědět všechno!“.

Samozřejmě, že moderní publikum už není stejné jako v sovětských dobách. Je rozmazlené možnostmi počítače a krásnými záběry. Klasický přednáškový „science-pop“ mladého muže nudí. Potřebuje dynamiku, „akci“, historii, intriky, detektivku, vyšetřování... A má pravdu.

Zde ale čelíme vlastnímu nebezpečí. Není možné bezmyšlenkovitě následovat vodítko tvůrců reklamních klipů. Protože úkoly jsou opačné.

Úkolem reklamy je odreagovat mozek a vlézt do podvědomí.

Psychotechnologové se to naučili dělat dobře. Jednou z metod je „vnímání klipu“. Snímek trvá 1-2 sekundy. Oko ještě nemělo čas zvážit a mozek – pochopit význam toho, co viděli, jak se scéna mění na další, stejně krátkou. Atd. Po několika marných pokusech porozumět tomuto vizuálnímu nepořádku mozek odmítá analyzovat a kriticky vnímat to, co je prezentováno na obrazovce. V pračce přejde do režimu pasivního pozorování barevného prádla. Což bylo požadováno. Nyní je snadné vložit jakékoli verbální nebo vizuální vzorce do podvědomí ohromeného diváka.

Autoři populárně-vědeckého filmu mají za úkol opačný – probudit kognitivní aktivitu. A tak prostředky musí být rozdílné. S respektem k divákovi mu musíme dát čas na zvážení a přemýšlení, abychom probudili potřebné asociace, a přesto nenudili.

Za druhé, dobře udělané populárně-vědecké filmy mohou pomoci našim vědcům zveřejnit jejich myšlenky a přitáhnout širokou pozornost k novým trendům ve vědě a technice.

To je důležité zejména nyní, kdy je řada slibných oblastí vědy uměle umlčována nebo diskreditována. Patří sem alternativní energie a studium abnormálních jevů v přírodě, studium zvláštních stavů lidského vědomí, jeho energeticko-informační interakce s vnějším světem, virtuální reality a tak dále.

Výzkum v těchto oblastech je intenzivně prováděn v zahraničí. Už pochopili, že to je budoucnost. Již nyní se tedy ukázalo, že studium nanosvěta je nemyslitelné bez zohlednění zvláštních, dosud málo prozkoumaných možností lidské psychiky. V mnoha experimentech jsou již vědci nuceni brát v úvahu přímý vliv lidského vědomí na strukturu a vlastnosti hmotných objektů. Telepatie, mentální vliv na technické prostředky a živé organismy, teleportace, čtení informací na dálku, vzdálené ovlivňování chemických a fyzikálních procesů... V těchto oblastech pracují desítky vědeckých center v USA, Číně a dalších zemích.

Je to v zámoří. U nás byly i přes dosavadní závažné vědecké výsledky tyto oblasti prohlášeny za pseudovědu. Využitím hesla boje proti šarlatánům (kterých je bohužel mnoho) jsou dehonestovány celé vědecké oblasti.

Všichni velmi dobře chápeme, že ve světě existují síly, které brzdí rozvoj vzdělání a vědy v Rusku. Tyto síly často operují v zastoupení. Pro ně jsou všechny prostředky dobré: od obrátěného



překrucování faktů až po přímé pomluvy a klepy. Tím se u nás perspektivní oblasti připravují o finance, zpomaluje se výzkum, začínáme zaostávat a stáváme se stále více závislími na západních technologiích. Vysoce kvalifikovaní odborníci jsou nuceni odcházet do zahraničí, aby mohli realizovat své vědecké nápady. A tam jsou přijímáni nejen ochotně, ale s otevřenou náručí: poskytují jim oddělení, dobře vybavené laboratoře, vznikají pro ně výzkumná centra... Nezapomínejme, že vzdělání těchto specialistů bylo mimochodem zapláceno z ruských peněz. A bylo to hodně peněz.

V důsledku toho se můžeme ocitnout bezbranní tváří v tvář tvrdé realitě. Ostatně mnoho studií, které u nás spadají pod neoficiální zákaz, se v zahraničí aktivně provádí. A ne vždy pro mírové účely.

Populární vědecká kinematografie může přispět k boji proti této situaci. Minimálně to, že našim výzkumníkům poskytne platformu pro publikování jejich nápadů a výsledků jejich práce.

Toto není úplný seznam témat, která mohou být pokryta populárně vědeckými filmy. Jedinou otázkou je, jak je prezentovat. Technické možnosti jsou dnes obrovské. Počítačové úpravy a počítačová grafika nám umožňují dělat věci, o kterých se našim předchůdcům ani nesnilo. Rekonstrukce událostí, herní inkluze se dokonale osvědčily...

Dnes můžete natočit krásný film. Ale kromě toho je důležité, aby v něm tepala živá, probouzející se myšlenka. A je to těžké.

Moderní televize na první pohled doslova lpěla na tématu neznáma. Téměř na každém kanálu již existují cykly takových programů. Ale nedělejte si iluze: většina vysílání se nedělá kvůli hledání pravdy. Jejich cílem je přilákat inzerenty. Na těchto programech se díky jejich hodnocení vydělává hodně peněz. Samozřejmě nám neřeknou jaké, ale můžete si představit pořadí čísel. Dám nějaké zahraniční údaje.

Na konci 80. let byl průměrný honorář za 30sekundovou reklamu během večerního seriálu v americké televizi 67 000 USD a během populárních sportů to bylo 345 000 USD. V roce 2000 stálo 1,5 milionu dolarů ukázat 30sekundové video během poslední hry amerického fotbalového šampionátu.

Zdůrazňuji: jde o platbu pouze za půlminutové video. A vzhledem k tomu, že v USA reklama zabere asi 15 minut za hodinu, tedy asi 1/4 vysílacího času (dnes jich nemáme méně), dostává televize z reklamy miliony dolarů za hodinu.

Mnozí z vás se opakovaně účastnili pořadů o neznámém a pak byli zklamáni jejich kvalitou. Proč? Ano, protože jsou vyráběny nejčastěji podle zažitých kánonů postmoderny.

To je přehlížení pravdy pro zábavu a nesmyslné prezentování jednotlivých faktů a nedostatek logiky a pseudo - hluboké rozsáhlé úvahy a povrchní pohledy, takže si divák nakonec nepamatuje, oč vlastně šlo.

Jednou mi bylo přímo na jednom z ústředních televizních kanálů řečeno: „*Nepotřebujeme žádné nápady. Potřebujeme „louku“.* A vysvětlili: „*Představte si, že jdete po louce a vidíte různé květiny: malé modré, žluté, červené... Tak by měl být postaven váš film. Divák nemusí nad ničím přemýšlet. Měl by si prostě užít prokládání záběrů.*“

Obrovské množství publikací a zjevná dostupnost materiálů na toto módní téma vytvořily iluzi, že téma „neznámého“ lze zpracovat ležérně, bez vážné přípravy. To se bohužel neděje. Po přečtení výběrového materiálu na konkrétní úzké téma se při neznalosti obrovských vrstev informací, které s tím souvisí, můžete snadno stát obětí dezinformací, kterými jsou - z neznalosti, nezodpovědnosti či zlomyslného úmyslu - média doslova přesycena. A pak se dobré úmysly promění ve vulgárnost - replikaci lži nebo neznalosti, což můžeme často vidět v televizi. Dochází k vědomému i nevědomému

žvatlání, a tím k diskreditaci velmi důležitých oblastí výzkumu.

V populárně vědeckém filmu je volné nakládání s textem a videem, které je přípustné pro celovečerní film, nepřijatelné. Za každým slovem nebo rámcem by mělo být hluboké porozumění tomu, co se říká. Kvůli negramotnosti je velmi snadné překroutit podstatu a nahradit ji kritikou a dehonestací toho, jehož myšlenky jste chtěli propagovat. Bohužel ani takové případy nejsou ojedinělé. A často, po takové medvědí službě, seriózní vědci kategoricky odmítají jednat s filmaři nebo televizními lidmi.

A ještě jeden aspekt odpovědnosti. Když slyšíte, že vědecké poznání je vždy dobré, člověk si vzpomene na sarkastickou poznámku F. Nietzscheho (1844-1900): *„Kde je strom poznání, tam je vždy ráj“* – říkají to nejstarší i nejmladší hadi.

Oslovuji vás jako partneři. Jenže ne vše, o čem víte, by se mělo stát majetkem cizinců nebo náhodných lidí, a to z různých příčin. Třeba aby se znalosti nedostaly do zlých nebo nevědomých rukou a aby, jak se nejednou stalo, naše země nemusela platit zahraničním obchodníkům za naše vlastní nápady. Ostatně ne všechny jsou patentované v zahraničí. A konečně, jak se říkávalo na východě: *„Pokud chcete získat krásnou růži, nemusíte poupě otevírat prsty. Zalévejte ji, hnojte, chraňte před nepřízní osudu. Vše má svůj čas“*.

Obecně, jak řekl Zhvanetsky, je zapotřebí „více opatrnosti“. Zodpovědnost je příliš velká.“ A nebojte se dokonalosti, ta nás neohrožuje.“ Toto je Salvator Dali (1904-1989).

A poslední. Měly by populárně-vědecké filmy odpovídat na všechny otázky? Nemyslím si. Takové filmy jsou spíše příležitostí promluvit o tajemstvích, která skutečně existují v našich životech, probudit zájem o poznání. Ostatně svět ještě zdaleka není znám a jeho hlavní tajemství nejsou odhalena.

„Bezcenná je věda, která nám nepomáhá rozluštit osud náš a osud jiných lidí (...), [která] neodpovídá na základní otázky bytí: Proč žijeme? Co se stane po smrti?“

Proč se nám dějí určité věci? Co řídí příhody?

Toto tvrzení Jurije Arabova, jednoho z našich předních scénáristů, plně platí i pro populárně vědeckou kinematografii. Pokud tato témata ve filmech nastolíme zodpovědně a se znalostí věci, budou mít úspěch...

1 Kara-Murza S. G. Manipulace vědomí. M. – Algorithm, 2000

2 Kara-Murza S. G. Manipulace vědomí. M. – Algorithm, 2000

3 Bronfenbrenner W. „Dva světy dětství. Děti v USA a SSSR“, M., 1976

4 Iljin I. O přicházejícím Rusku. Vybrané články. M., 1993. S. 18.

5 Samokhvalova V.I. Kreativita: božský dar; kosmický princip; generická lidská identita: Vědecká publikace. – M: Univerzita RUDN, 2007. S.524

6 Tyto údaje byly zveřejněny v novinách Moskovskij Komsomolets ze dne 2. října 2009 v článku Mariny Lemutkinové „100 bodů za jednotnou státní zkoušku – to je „nad rámec““.

Sledujte nás na Telegramu: [t.me/cz24news](https://t.me/cz24news)

AUTOR: Pepa

[ZDROJ](#)